

D • N

22/2 1953

Befrielsepolitiken som myt

Vad innebär den befrielsepolitik gentemot Ryssland och dess satelliter som i allmänna ordalag förordats av en rad ledande amerikanska politiker och utförligt behandlats i James Burnhams artiklar? De politiska ledarnas rekommendationer är föga klagörande. I regel går de helt enkelt ut på en stegring av den propaganda, främst genom radion, som riktas till folken inom östblocket. Häremot har väl knappast några invändningar framställts: i den mån frihetens idéer kan förmedlas till fångarna bakom järnridån, bör detta ske. Vad som däremot kan och bör kritiserats är de föreställningar om propagandaoffensivens effekt som gång efter annan förkunnats. Järnridån kan rullas tillbaka genom moralisk påtryckning och psykologisk kampanj, förklarar utrikesminister Dulles; de som bestridit detta påstås "inte veta vad de talar om", och Dulles resolverade helt enkelt att "om de (ryssarna) kan begagna dessa metoder, så kan vi också göra det". För det första är det uppenbart att Västerens propaganda i Östern i hög grad försvåras just genom den totalitära regimen, medan kommunisterna i stort sett kunnat fritt agitera i demokratierna, för det andra har de ryska framgångarna överallt vunnits med även militära maktmedel. Dulles och andra driver i själva verket en propaganda för propagandan, vars överdrifter är påtagliga för envar; man misstänker att de framför allt vill sprida en myt för inhemsk konsumtion.

Professor Burnham är utförligare, men han är inte mycket klarare. Det gäller, skriver han, att bruka tre metoder: allsidig politisk krigföring, militärt eller halvmilitärt stöd där så erfordras, förberedelser för varje militär aktion som kan bli nödvändig i framtiden. Han erkänner att allt detta redan sker inom ramen för tillbakahållandets politik; vad han önskar är en intensifiering, och som exempel nämns uppsättande av särskilda militära enheter "under de nu underkuvade nationernas färger", upprättande av exilregimer (vilket i stor utsträckning också redan skett), etablering av bättre kontakt med

respektive hemland. Att han själv finner dessa rekommendationer vaga eller mindre väsentliga synes framgå av den flera gånger upprepade förklaringen "att det avgörande i befrielsepolitiken är att man ställer upp målet". Men proklamerandet av mål utan angivande av medel, blir det annat än medveten illusionspolitik?

Frågan, den bakom all diskussion liggande men sällan klart uttalade frågan, är hur USA eller Väster skall ställa sig vid uppror eller lösbrytningsförsök inom östblocket. Man är beredd, det är självklart, att stödja en satellitstat som lyckats bryta sig ut ur fångelset. Jugoslavien är här det enda exemplet; sedan Tito år 1948 uppsagt Stalin tro och lydnad anses han småningom ha förvärvat ett slags naturlig rätt att söka skydd under det amerikanska paraplyet. Men hur skall det gå i andra, mera komplicerade fall? Burnham tar lätt på saken. Befrielsepolitiken får inte läggas så att den leder till "tidiga lokalt begränsade resningar" som blir snabbt och blodigt undertryckta. Men om en satellitstat söker lösgöra sig eller ett massuppror utbryter, då kan å andra sidan USA och dess allierade intervensera utan att det blir krig, ty tidpunkten för ett krig vore, skriver Burnham, i ett sådant fall inte lämp-

lig för Moskva. Det är nog att ställa några frågor för att belösa svagheten i detta resonemang. Hur skall man veta om det är fråga om ett "lokalt uppror" som är meningslöst eller om ett "massuppror" som bör understödjas? Finns ingenting mitt emellan dessa båda ytterligheter? Tror någon att den ryska statsledningen skulle avstå från krig om Väster militärt intervenserade vid ett uppror; hur skulle för övrigt denna statsledning kunna undgå att bekriega dem som hjälpte de upprorska?

Varje analys av propagandan för befrielsepolitik måste, synes det, leda till slutsatsen att det här icke föreligger ett hållbart alternativ till tillbakahållandets politik. Man kan diskutera i det enskilda fallet om den förda politiken varit och är riktig, man kan hävda att en mera energisk och positiv propaganda bör ordnas, man kan kräva att Väster arbetar för att satellitstater återvinna sin frihet och ingriper till deras skydd — men som ideologi, som generell handlingslinje är "befrielsepolitiken" förfelad. Den är för oklar, för ogenomtänkt, ett slagord mera än ett praktiskt program.

Detta utesluter inte att den förda debatten från vissa synpunkter är av värde. Den bidrar att skärpa insikten om att en internationell avspänning är möjlig först då det ryska systemet modifieras eller faller sönder, den eggas till ett aktivt och obundet handlande i uppkommande situationer. Men den får inte bilda en myt om den ryska regimen störtande genom propaganda eller en mask för tanken på preventivkrig.

Feb. 9 l. bk. 1 ul.
3 m. 1 a
S: a 20

Neilsen 23/2 - 27/2